

ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УЧНІВ

О.В.НЕСТЕРЕНКО

Україна, Чернігівка, Чернігівська загальноосвітня школа-інтернат

В умовах педагогічних інновацій особливої значущості набувають зміни в професійній діяльності педагогів, їх спроможність ситуативно реагувати на запити педагогічної теорії та практики. Соціально-економічні перетворення в державі, процеси євроінтеграції та інформатизації суспільства визначають нові пріоритети професійної підготовки вчителів в системі післядипломної освіти.

У сучасних умовах педагогам вже недостатньо отримувати відомості з інформатики, реалізовувати уміння та навички роботи з комп'ютером, їм необхідно оволодіти різноманітними знаннями про інформаційні процеси та вміти застосовувати їх на високому професійному рівні у межах професійної діяльності, розуміти можливості і обмеження використання сучасних інформаційних технологій (ІТ) в процесі навчання учнів.

Зважаючи на реалії сьогодення освіта в галузі інформаційних технологій стосується питань підготовки до застосування ІТ у професійній діяльності, що доводять сучасні дослідження. Так педагог повинен оволодіти: навичками кваліфікованого користувача комп'ютерної техніки; знаннями особливостей використання ІТ у середній школі; методикою проведення уроку за допомогою засобів ІТ; уміннями застосування цих технологій на уроці, здійснення пошуку інформації, отримання нових знань та реалізації самоосвіти засобами ІТ, створення власних дидактичних матеріалів, діагностування рівня навчальних досягнень учнів, здійснення організаційної діяльності та планування комп'ютерними засобами, використання ІТ для наукової діяльності.

Проблема використання інформаційних технологій в професійній діяльності сучасного фахівця залишається актуальною. Основні положення її ґрунтувалися на роботах Г. Генсерука, Р. Гуріна, О. Снігур.

Для педагога на сучасному етапі стають актуальними знання з інформаційних технологій та їх можливостей для розв'язання задач у галузі навчання, уміння застосовувати програмне й апаратне забезпечення на рівні кваліфікованого користувача для оперативної обробки документів, проводити автоматизацію власного робочого місця, навички здійснення операцій (аналіз, опрацювання, збереження, представлення,

обмін) над великими масивами економічної інформації, прагнення до саморозвитку та постійної роботи на собою у сфері ІТ.

Мета статті – теоретично проаналізувати сучасні особливості готовності педагогів до застосування інформаційних технологій в процесі навчання.

Відомо, що компетентнісний підхід до професійної освіти, який обґрунтовано в контексті Болонської угоди, передбачав п'ять ключових компетенцій, якими повинні оволодіти фахівці під час навчання й професійної підготовки. До цих компетенцій Радою Європи було віднесено:

«1) політичні та соціальні компетенції як здатність брати на себе відповідальність, брати участь у прийнятті групових рішень, вирішувати конфлікти без тиску, підтримувати демократичні інститути;

2) компетенції, пов'язані з життям у полікультурному суспільстві (повага та здатність жити у злагоді з людьми різних культур, релігій, мов);

3) компетенції щодо оволодіння усною та писемною комунікацією з метою запобігання соціальній ізоляції. Оволодіння кількома мовами;

4) компетенції щодо інформатизації суспільства, освоєння цих технологій;

5) здатність навчатися упродовж усього життя у контексті як особистісного, професійного, так і соціального аспектів» [5, с. 462].

Зазначимо, що вітчизняна педагогічна наука досягла певних здобутків у науковому обґрунтуванні та розробці компетенції щодо інформатизації суспільства, освоєння інформаційних технологій й організації навчання дорослих упродовж усього життя. Проте прийняття цих здобутків і практична їх реалізація у навчально-виховному процесі перебувають на етапі становлення та залишаються поки що прерогативою діяльності окремих закладів освіти.

Г. Генсерук визначав, що готовність до використання ІТ в професійній діяльності педагога обумовлюється здатністю застосовувати компоненти ІТ у навчальному процесі та здійснювати аналіз його результатів завдяки «...відібраному та дидактично опрацьованому за допомогою ІТ навчальному матеріалу» [3, с. 10].

У своєму дослідженні Т. Гудкова інформаційну компетентність педагога розглядала з позицій єдності її компонентів, до яких віднесено: когнітивний – знання необхідні для розв'язання професійних ситуацій та відбору методів навчання; мотиваційно-ціннісний – прояв зацікавлення та формування ціннісних мотивів до оволодіння ІТ; техніко-технологічний – уміння ефективно поєднувати інформаційні та педагогічні технології в практиці викладання; комунікативний – продуктивна побудова процесу спілкування з

позицій суб'єкта навчання; рефлексивний – адекватна самооцінка значущості особистої участі у спільній з учнем діяльності [2, с.13-15].

Достатньо близькими за своїм складом є інформаційна компетентність у розумінні С. Савельєвої. Ця якість учителя поєднує в собі мотиваційно-ціннісний, процесуально-змістовий та регулятивно-рефлексивний компоненти інформаційна компетентність інженера охоплює мотиваційну, операційну та результативно-рефлексивну складові [5, с.13]. Мотиваційно-ціннісний (мотиваційний) компонент охоплює навчальну та професійну мотивацію, потреби в досягненні, спрямованості, емоції, настанови та очікування. Процесуально-змістовий (операційний) – поєднує в собі інформаційні та професійні компетенції. Регулятивно-рефлексивний (або результативно-рефлексивний) включає здатність до рефлексії, уміння здійснювати самоаналіз та самооцінку особистої інформаційної діяльності, потребу в самовдосконаленні.

Майже всі дослідники вважають інформаційну культуру фахівця поєднанням компонентів: конструктивного – відображає діяльність, спрямовану на визначення змісту при використанні вчителем ІТ, гностичного – визначає діяльність учителя щодо аналізу можливостей застосування нових інформаційних технологій, проектувального – включає знання та уміння розробки й визначення місця елементів ІТ у навчально-виховному процесі, організаційного – відповідає діяльності, яка заснована на використанні сучасних ІТ на різних етапах проведення уроку; інформаційні вміння користувача та інформаційні вміння учителя); аксіологічний – утворюється сукупністю цінностей фахівця, процесійно-діяльнісний включає способи та прийоми діяльності спеціаліста, творчий є сферою реалізації креативного потенціалу та здібностей спеціаліста.

На основі наведених визначень видно, що інформаційна готовність, компетентність або культура, формуються в процесі навчання, з метою виконання операцій з інформацією в межах здійснення професійної діяльності.

Для формування готовності до використання ІТ в діяльності педагогів закладів освіти, вважаємо за доцільне, враховувати певні педагогічні умови. На наш погляд, в першу чергу слід розглядати як педагогічну умову наявність у вчителів психологічного підґрунтя щодо використання ІТ: усвідомленого бажання, відповідної мотивації. Наступною педагогічною умовою, вважаємо відповідний рівень знань, вмінь та навичок педагогів з практичного застосування ІТ у процесі виховання й навчання школярів.

Вважаємо, що готовність педагогів до використання ІТ в процесі навчання учнів слід розглядати з точки зору сформованості сукупності умінь: розв'язувати педагогічні завдання

засобами інформаційних та комунікаційних технологій; обирати доцільні програмні засоби для рішення відповідних задач; здійснювати пошук, добір, оцінювання, систематизацію, аналіз, переробку професійної інформації; застосовувати засоби та методи захисту інформації; використання сучасних інформаційних та комунікаційних технологій для пізнання об'єктів сучасного інформаційно-правового простору [1, с. 7].

Таким чином, аналіз педагогічних умов готовності педагогів до застосування інформаційних технологій в процесі навчання учнів засвідчив актуальність цієї проблеми та показав наявність декількох педагогічних напрямів її вирішення – підвищення у педагогів рівня готовності до використання ІТ в професійній діяльності, формування інформаційної компетентності та інформаційної культури.

Література:

1. Бурцева Е. В. Методика организации профессиональной подготовки студентов в процессе изучения образовательной области «Правовая информатика»: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» // Е. В. Бурцева. – Тамбов, 2002. – 24с.
2. Генсерук Г. Р. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Г. Р. Генсерук. – Тернопіль, 2005. – 20с.
3. Гудкова Т. А. Формирование информационной компетентности будущего учителя информатики в процессе обучения в ВУЗе: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 "Теория и методика профессионального образования" / Татьяна Александровна Гудкова. – Чита, 2007. – 22 с.
4. Петухова Л. Є. Інформатична компетентність майбутнього фахівця як педагогічна проблема / Л. Є. Петухова // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2008. – №1. – С. 3-5.
5. Савельева С. В. Формирование информационной компетентности будущих инженеров в вузе: автореф. дис. на соис. науч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / С. В. Савельева. – Челябинск, 2010. – 24с.

Надійшло до редакції 03.10.2013 року.